

ІСТОРІЯ

УДК 94(477.83):821.161.2"19/20"

Володимир ГАЛИК,
м. Дрогобич

ЕТНОГРАФІЧНО-ФОЛЬКЛОРНИЙ КОЛОРИТ І КУЛЬТУРНЕ ЖИТТЯ СТАРОСАМБІРЩИНИ У ДОСЛІДЖЕННЯХ ІВАНА ФРАНКА

Стаття присвячена аналізу історико-краєзнавчих та етнографічно-фольклорних праць І. Франка, де вченим проаналізовано етнографічно-фольклорний колорит і культурне життя Старосамбірщини. На основі цього, встановлено, що дослідник на протязі усієї своєї наукової діяльності вивчав особливості культури й побуту населення Старосамбірщини, при цьому звертався й до середньовічного минулого краю.

Ключові слова: Іван Франко, Старосамбірщина, культурно-освітнє життя, історико-краєзнавчі праці, етнографічно-фольклорні праці, побут, колорит.

Halyk V. Staryj Sambir region's ethnographic-folk and culture life distinctness in the Ivan Franko's research. The article deals with the local historical and ethnographic-folklore works of I. Franko, where Staryj Sambir region's ethnographic-folk and culture life distinctness were analyzed. On this basis, it was found that the researcher continued studying the features of Staryj Sambir region's cultural life during his scientific career, while he also appealed to the region's medieval past.

Key words: Ivan Franko, Staryj Sambir region, cultural-educational life, local history work, ethnographic-folklore work, life, distinctness.

Галык В. Этнографическо-фольклорный колорит и культурная жизнь Старосамборщины в исследованиях Ивана Франко. Статья посвящена анализу историко-краеведческих, этнографическо-фольклорных трудов И. Франко, где ученым проанализированы этнографическо-фольклорный колорит и культурная жизнь Старосамборщины. На основе этого, установлено, что исследователь на протяжении всей своей научной деятельности изучал особенности культуры и быта населения Старосамборщины, при этом обращался и к средневековому прошлому края.

Ключевые слова: Иван Франко, Старосамборщина, культурно-образовательная жизнь, историко-краеведческие работы, этнографически-фольклорные труды, быт, колорит.

Постановка проблеми. Багатогранна діяльність та різнобічний талант Івана Франка спричинили йому світове визнання, оскільки в історії світової культури таких діячів з таким широким діапазоном творчих інтересів можна що лише перелічити на пальцях. Підтвердженням цього є те, що вченому належать чимало поетичних, прозових і драматичних творів, багато науково-критичних та публіцистичних статей, велика когорта перекладів робіт зарубіжних письменників, наукових праць із літературознавства, фольклору, історії тощо. В цілому, Івану Франку належить понад пів десятка тисяч різножанрових творів, з-поміж яких низка висвітлює особливості культурно-освітнього життя та побуту населення різних теренів Галичини Франкового часу – а саме Старосамбірщини. Така пильна увага вченого до вивчення етнографічно-фольклорного колориту та культурно-освітнього життя краю пояснюється тим, що саме він при кінці ХІХ – на початку ХХ ст. в Західній Україні став координатором етнографічних досліджень після чого залишив теперішнім дослідникам немалу літературно-наукову спадщину.

© Галик В. Етнографічно-фольклорний колорит і культурне життя Старосамбірщини у дослідженнях Івана Франка

Аналіз досліджень. Окремі аспекти порушеної нами проблеми уже були предметом зацікавлення дослідників-франкознавців: Г. Дем'яна [13], Я. Грицака [12], Р. Горака та Я. Гнатіва [6–11], В. Галика [1–5] та ін. У них, дослідники життєвого і творчого шляху Івана Франка аналізують історико-краєзнавчі, етнографічно-фольклорні, культурно-освітні аспекти дослідницької спадщини Івана Франка на теренах Старосамбірщини, відзначають їх важливість в напрямку вивчення минулого регіону, характеризують взаємовідносини дослідника з просвітянами та провідними громадськими діячами. Оцінюючи цей доробок, зауважимо, що цілий ряд аспектів культурного життя та побуту населення Старосамбірщини, про які писав І. Франко залишилися поза їх увагою, що й спонукало нас до вибору цієї проблеми дослідження.

Мета статті – проаналізувати основні історико-краєзнавчі та етнографічно-фольклорні праці І. Франка, де ним подано ті чи інші аспекти із історії культурно життя та побуту населення Старосамбірщини.

Виклад основного матеріалу. В історико-краєзнавчих розвідках та дослідженнях І. Франка важливе місце займає і Старосамбірщина. Такі міста як Старий Самбір, Добромиль, Хирів, села Мшанець, Тур'є, Велика і Мала Волосянки та інші відіграли неабияку роль у житті та творчості письменника.

Вперше І. Франко відвідав цей край влітку 1874 р. Повернувшись із Лолина в Дрогобич, він незабаром вирушив у Західну Бойківщину, з Борислава пройшов через села Опаку і Смільну, звідти помандрував через Тур'є до Волосянки (тепер Велика і Мала Волосянки Старосамбірського району), де кілька разів навідувався до свого родича по матері Івана Гвоздецького [13, 34].

На теренах Старосамбірщини, І. Франко значну увагу приділив вивченню етнографічно-фольклорного колориту цієї місцевості. Разом з кількома провідними ученими Наукового товариства ім. Шевченка І. Франко у 1904 році організував і здійснив наукову експедицію, метою якої було різнобічне обстеження Бойківщини. Така мандрівка тривала від 18 серпня до 24 вересня. Сам Франко брав у ній участь тільки до 5 вересня. За цей період він встиг побувати у Мшанці, Лютовиськах, Диньовій, Бандрові і Локоті.

Проте всю заплановану територію експедиція обстежила нерівномірно. Адаптуючись до умов і місцевих можливостей, учасники подорожі на одних секціях проводили більше часу, на інших – менше, на маловизначних місцях – були лише проїздом, де тільки знімали чи фіксували цікаві споруди (церкви, хати) та фрагменти одягу. Вихідним пунктом для дослідників стала залізнична станція Устрики на Перемишсько-Лупковецькій залізниці, звідки вони відправилися до Мшанця (тоді і тепер в народі фігурує назва Пшанець), де зустріли невдаваний прийом і ерудовану енергійну опору та сприяння з боку українського священика Михайла Зубрицького – видатного українського історика і етнографа, дійсного члена Наукового товариства ім. Шевченка і доброго знавця західної гірської Бойківщини [24, 68–69; 37, 17–18].

За твердженнями Петра Зубрицького [14, 438] та Зенона Кузелі [15, 298], І. Франко часто гостював в о. М. Зубрицького. Окрім участі у роботі етнографічної подорожі на Бойківщину, І. Франко тоді довершував відгук «Східно-західні непорозуміння. (З приводу книжки Підеші “Восток и Запад»)» [35], підготував відповідь на публікацію про його габілітацію, що видавалася в «Ruthenische Revue», розпочав і закінчив коректуру деяких літературних творів інших авторів.

26 серпня того ж року І. Франко разом з М. Зубрицьким та його синами їздили на ярмарок до Лютовиськ, щоб там побачити «людей з цілої майже Галичини» [14, 439]. Окремими подробицями з цієї подорожі І. Франко ділився під час роботи над другою редакцією повісті

«*Voа constrictor*»: «Другого дня Лютовиська представляли незвичайний вид. Мов повинь, що напливає з усіх боків, так від самого ранку заливали, затісняли, затоплювали череди, ряди, полки волів, корів, овець усі шляхи, вулиці, площі і навіть подвір'я домів у місточку. Коли в церкві почалася відправа, вже ціле містечко було повне худоби, так що пройти вулицею або площею було майже неможливо; на дорогу, яка звичайно вимагала десять мінут часу, тепер треба було цілої години часу і незвичайної праці та обережності, щоб протиснутися поміж густо збитими волами, уникнути їх ратиць та рогів. Зате по хребтах та карках волів можна б було вигідно і швидко прошпаціруватися вздовж і поперек Лютовиськ від кінця до кінця. Рик худоби, гойкання погоничів, бляння овець, гармидер торгів клекотіли в повітрі і гули здалека, мов кип'яток у величезнім казані» [18, 109–207]. Дійові особи цієї повісті також без ліку переміщаються теренами не лише Старосамбірщини, а й Турківщини, які автор сам пізнавав із своїх приватних мандрівок [18, 109–207].

У цих місцевостях І. Франко працював над своїм оповіданням «Батьківщина» [14, 439], яке приурочив визначному українському етнографові, антропологу і археологові Федору Вовкові [19, 391]. У примітках до нього він зазначав: «Отеє оповідання, написане літніми місяцями р. 1904, в часі вакаційного побуту в гірських селах Мшанці Старосамбірського і Дидьові Турецького повіту при нагоді етнографічної екскурсії в Бойківщину, в якій супроводив д. Федора Вовка, було восени того самого року друковане в «Киевской старине» [20, 7]. Взявся за роботу над «Батьківщиною» автор у Мшанці, а остаточно завершив у Дидьовій 30 серпня 1904 року [21, 110].

Станцією для праці Етнографічної експедиції у Мшанці був будинок М. Зубрицького, де для роботи було виділено «канцелярію» від сіней. У ній учасники подорожі розташувалися з усіма приладами, тестерами, «ногами» для виміру росту, «скриньками для рисування стіп» та інше. Туди постійно приходили для переговорів тутешні бойки, щоб розпізнати особливості місцевого діалекту. Дослідники намагалися залучити для роботи якомога ширше коло людей щоб отримати по змозі чимало матеріалу. Для прикладу «міряли» О. Зубрицького і його сім'ю, а після обмірів Вовк виходив на вулицю, забираючи з собою «обміряних», й фотографував їх у фас і профіль під стіною, яка була завішана певною тканиною чи матеріалом [15, 298].

І. Франко постійно був присутній при такій роботі, час від часу задавав питання та робив записи у своєму блокноті. Попри це, він також писав свої оповідання, та коли його щось цікавило, то долучався до розмови, а потім знову починав творити. Під час роботи експедиції у селі її учасники оглядали, фотографували і робили заміри будівель та забудов, малювали плани, замальовували найважливіші господарські знаряддя праці і «нишпорили по всіх закутинах за старовиною» [15, 298–299].

На основі зібраного етнографічною експедицією матеріалу в Мшанці, І. Франко доходить висновку, що такі особливості будівництва є присутніми і в інших селах, а саме – коли хата і всі господарські будівлі стоять на одній лінії під одним дахом [24, 81]. Про їжу бойків І. Франко говорить, що, вона, як і їжа українських селян, складається переважно з рослинних продуктів, а в горах дуже бідна і одноманітна. Вирощують переважно овес і картоплю, подекуди капусту та овочі. Займаються скотарством, землеробством, риболовлю. На основі матеріалу, зібраному в селі Мшанець та інших місцевостях, І. Франко простежує відмінності та подібності, намагається окреслити споріднені риси бойківського буття, побуту та культури [24, 83–99].

І. Франко виказував й інтерес щодо вивчення фольклору на теренах Старосамбірщини. Так Михайло Зубрицький віддав йому кілька збірок з приповідками із Мшанця, про які він 20 лютого 1905 року у передмові до першого тому «Галицько-руських народних

приповідок» пише, що «записи цінні особливо тим, що майже при кожному номері подано пояснене зачерпнене чи то з уст народа, чи то з обставин, серед яких приказка була вжита даною людиною» [30, 298–299]. Окрім Мшанця, у трьохтомне видання «Галицько-руських народних приповідок» І. Франко умістив матеріал ще із таких місцевостей, теперішнього Старосамбірського регіону: села Войткова, яке в часи Франка входило до Добромильського повіту; містечка Стара Сіль Старосамбірського повіту [30, 302–306]; села Бистре, Галівки та міста Старий Самбір Староміського повіту [29, 318–322]; села Ляцке Добромильського повіту, сіл Сушиці, Тершів та Тур'є Старосамбірського повіту [31, 323–326]. Отже, в зміст усіх трьох томів приповідок увійшли матеріали записані Франком в 13-трьох сторонах тодішніх Добромильського та Староміського чи Старосамбірського повітів сучасної Старосамбірщини [31, 326].

Окрім етнографічно-фольклорних пам'яток села Мшанця, І. Франка також цікавлять й історичні процеси, які тут відбувалися в XVIII ст. Аналізуючи два документи, переписаних з оригіналів о. М. Зубрицького, він робить спробу простежити особливості панщизняних відносин в Мшанці у XVIII ст. Окрім цих документів, о. М. Зубрицький у 1885 р. передав Франку серію народних колядок (всього 19 позицій), які він записав у с. Мшанець [36]. Одна із них, «Колядка про св. Софію в Києві» стала предметом дослідження кількох наукових праць [26, 216; 33, 39–50; 34, 108–122].

Від 1884 р. І. Франко вів у варшавській газеті «Prawda» постійну рубрику «З Червоної Русі», яка згодом була перейменована на «З Галицької Русі». Головно автор опрочувлював дипломатичну та письменницьку дійсність Галичини, а також животрепетні явища, які відбувалися у цій місцевості. Одним з таких фактів, до якого Франко не міг бути байдужим, була перипетія протиборства у періодиці довкола проблеми про передання василіанської обителі у Лаврові єзуїтам [16, 80–81].

Історія культури середньовічного Старого Самбора була також об'єктом зацікавлень І. Франка. Він сумлінно збирав і досліджував писані і стародруковані релігійні пам'ятки цього періоду. Так, наприклад, аналізуючи праці Жегота Паулі, І. Франко висновує, що одним із найдавніших рукописних збірників нового типу (на народній мові) був Самбірський рукопис з кінця XVII ст. Цей манускрипт, написаний Юрієм, ковалем Грушатицьким на Старосамбірському замку, містив у собі «крім кількох набожних пісень, молитви, відмалювані в часі татарських нападів, різні легенди, в тім числі життя Володимира Великого, зложено українсько-руською мовою» [26, 219]. Цей рукопис, а власне його фрагмент, має близько 110 (більших і менших) цілих аркушів меншого folio (формат аркуша – *B. G.*), а з деяких листків збереглися лише малі шматочки. Початок і кінець рукопису відсутні, в середині тексту сторінки теж видерто. Манускрипт написаний красивим і архаїчним полууставним почерком не раніше XVII ст., про що свідчать віддзеркалення уніатської або католицької догматики. На кожній стороні аркуша вміщено 26 рядків тексту, початкові літери всіх абзаців вимальовані кіноваром, як і титульні сторінки у самому тексті. Відступи і жива пагінація сторінок відсутні, так само, як і приписи на полях. Нову обкладинку та нумерацію до рукопису випродукував сам І. Франко [26, 244].

І. Франко відносить «Староміський рукопис» до моралістичних євангелій, оскільки його мова близька до народної, а прелюдії на всі неділі в році вміщують подекуди короткі рекомендації наставницького характеру. Проте де-не-де наявний текст, який є неприйнятним для моралістичних євангелій. Зокрема тут присутній переклад апостольських автографів на ті ж неділі і навіть на поодинокі дні кожного тижня, а в розділі «господських і богородичних» свят подано ширші оповідання та легенди, які мають відношення до них і переклади деяких церковних гімнів та стихир, які озвучуються у ці торжества. Перша частина

цього манускрипту слугувала для використання у церкві, але не для богослужіння, а для популяризуванню та наставницьких рекомендацій. Зміст другої частини характеризується переходом від типу первістків моралістичних євангелій до пізнішого типу широковідомих «Соборників», які наповнювалися оповіданнями, апокрифами, життями святих, легендами та притчами [26, 213].

Назагал відзначимо, що питання культурного життя та побуту населення Старосамбірщини, висвітлені у багатьох інших наукових та публіцистичних працях Івана Франка. Серед них хочемо виділити такі дослідження: «Громадські шпихліри у Галичині 1784–1840 р.» [23], «Галицький «Москаль-чарівник» [22], «Із старих рукописів» [25], «Иосиф Шумлянський, последний православный епископ львовской и его метрика» [17], «Літературна мова і діалекти» [27] та інші [28; 32].

Висновки. Проведений нами аналіз Франкових історико-краєзнавчих та етнографічно-фольклорних праць дозволяє відзначити, що вчений упродовж усієї своєї наукової діяльності різнопланово цікавився особливостями культурного життя та побуту населення Старосамбірщини, а подекуди й студював середньовічне минуле регіону. Франкові праці з окресленої проблеми багаті на фактичний матеріал, уміщують в собі наукові твердження та обґрунтування, розкривають маловідомі сюжети із етнографічно-фольклорного колориту краю і сьогодні слугують для дослідників джерелом для доповнення історії окремих населених пунктів та й усього Старосамбірського регіону.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Галик В. М. Етнотуристична діяльність Івана Франка / В. М. Галик // «Розвиток українського етнотуризму: проблеми та перспективи» : зб. матер. III Всеукр. наук.-практ. конф. Молодих вчених (Львів, 15 травня 2013 р.). – Львів: ЛІЕТ, 2013. – С. 148–154.
2. Галик В. М. Іван Франко і Добромільський повіт / В. М. Галик // Літопис Бойківщини : журнал, присвячений дослідкам історії, культури і побуту бойківського племені. – Видає Товариство «Бойківщина», 2009. – Ч. 2/77 (88). – С. 60–67.
3. Галик В. М. Наукова діяльність Івана Франка у с. Мшанець на Старосамбірщині / В. М. Галик // Літопис Бойківщини : журнал, присвячений дослідкам історії, культури і побуту бойківського племені. – Видає Товариство «Бойківщина», 2010. – Ч. 1/78 (89). – С. 43–54.
4. Галик В. М. Релігійне життя та сакральний спадок Старосамбірщини в наукових студіях Івана Франка / В. М. Галик // Історія релігій в Україні : науковий щорічник. – Львів : Львівський музей історії релігії; вид-во «Логос», 2010. – Книга II. – С. 270–277.
5. Галик В. М. Стародруковані та рукописні книги Прикарпаття у дослідницьких інтересах Івана Франка / В. М. Галик // Фортеця : зб. заповідника «Тустань». – Л. : Колір ПІРО, 2012. – Кн. 2. – С. 214–224.
6. Горак Р. Іван Франко / Кн. восьма. Роки страждань / Р. Горак, Я. Гнатів. – Львів : Видавничий центр імені Івана Франка, 2007. – 546 с.
7. Горак Р. Іван Франко / Кн. дев'ята. Катастрофа / Р. Горак, Я. Гнатів. – Львів : Видавничий центр імені Івана Франка, 2008. – 480 с.
8. Горак Р. Іван Франко / Кн. п'ята. Не пора! / Р. Горак, Я. Гнатів. – Львів : Видавничий центр імені Івана Франка, 2005. – 426 с.
9. Горак Р. Іван Франко / Кн. сьома. Протистояння / Р. Горак, Я. Гнатів. – Львів : Видавничий центр імені Івана Франка, 2006. – 584 с.
10. Горак Р. Іван Франко / Кн. четверта. Університет / Р. Горак, Я. Гнатів. – Львів : Видавничий центр імені Івана Франка, 2004. – 472 с.
11. Горак Р. Іван Франко / Кн. шоста. В поті чола / Р. Горак, Я. Гнатів. – Львів : Видавничий центр імені Івана Франка, 2005. – 532 с.
12. Грицак Я. Пророк у своїй вітчизні. Франко та його спільнота (1856–1886) / Я. Грицак – К. : Критика, 2006. – 631 с.
13. Дем'ян Г. Таланти Бойківщини / Г. Дем'ян. – Львів : Каеняр, 1991. – 325 с.
14. Зубрицький П. Іван Франко в Лютовиськах / П. Зубрицький // [Гнатюк М. упор. Спогади про Івана Франка]. – Львів : Каменяр, 1997. – С. 437–440.

15. Кузеля З. Из моїх споминів про Івана Франка / З. Кузеля // [Гнатюк М. упор. спогади про Івана Франка]. – Львів: Каменяр, 1997. – С. 296–299.
16. Матковський І. Маловідома стаття Івана Франка про боротьбу за Лаврівський монастир / Іван Матковський // Літопис бойківщини. – Ч. 2/73(84). – Дрогобич : Б. в., 2007. – С. 80–85.
17. Франко І. Йосиф Шумлянський, последний православный епископ львовской и его «Метрика» / Іван Франко // Франко І. Зібрання творів у 50-ти т. + додаткові томи. – К. : Наукова думка, 1986. – Т. 46. – Кн. II. – С. 43–84.
18. Франко І. Воа constrictor (друга редакція) / Іван Франко // Франко І. Зібрання творів у 50-ти т. + додаткові томи. – К. : Наукова думка, 1979. – Т. 22. – С. 109–207.
19. Франко І. Батьківщина / Іван Франко // Зібрання творів у 50-ти томах. + додаткові томи. – Т. 21. – К. : Наукова думка, 1979. – С. 391–424.
20. Франко І. Батьківщина та інші оповідання. Передне слово. Примітки / Іван Франко. – К. : Друкарня 1-ї Київської Спілки Друкарської Справи, 1911. – С. 3–7.
21. Франко І. Батьківщина. Передмова, післямова / Іван Франко // Літературно-науковий вісник. – Львів : Б. в., 1905. – Т. XXIX. – С. 10–30, 99–110.
22. Франко І. Галицький «Москаль-чарівник» / Іван Франко // Франко І. Зібрання творів у 50-ти т. + додаткові томи. – К. : Наукова думка, 1981. – Т. 31. – С. 353–376.
23. Франко І. Громадські шпихлірі в Галичині 1784–1840 р. / Іван Франко. – Львів : Друкарня Наукового Товариства імені Шевченка, 1907. – Т. LXXXIV. – 69 с.
24. Франко І. Етнографічна експедиція на Бойківщину / Іван Франко // Франко І. Збір. творів у 50-ти т. + додаткові томи. – К. : Наукова думка, 1982. – Т. 36. – С. 68–100.
25. Франко І. Из старих рукописів / Іван Франко // Франко І. Зібрання творів у 50-ти т. + додаткові томи. – К. : Наукова думка, 1981. – Т. 29. – С. 348–402.
26. Франко І. Карпаторуське письменство XVII—XVIII вв. / Іван Франко // Франко І. Зібрання творів у 50-ти т. + додаткові томи. – К. : Наукова думка, 1981. – Т. 32. – С. 207–229.
27. Франко І. Літературна мова і діалекти / Іван Франко // Франко І. Зібрання творів у 50-ти т. + додаткові томи. – К. : Наукова думка, 1982. – Т. 37. – С. 205–210.
28. Франко І. Наш театр / Іван Франко // Франко І. Зібрання творів у 50-ти т. + додаткові томи. – К. : Наукова думка, 1980. – Т. 28. – С. 279–292.
29. Франко І. Передмова до другого тому (видання «Галицько-руські народні приповідки». Львів, 1908) / Іван Франко // Франко І. Зібрання творів у 50-ти т. + додаткові томи. – К. : Наукова думка, 1983. – Т. 38. – С. 317–322.
30. Франко І. Передмова до першого тому (видання «Галицько-руські народні приповідки». Львів, 1905) / Іван Франко // Франко І. Зібрання творів у 50-ти т. + додаткові томи. – К. : Наукова думка, 1983. – Т. 38. – С. 294–316.
31. Франко І. Передмова до третього тому (видання «Галицько-руські народні приповідки». Львів, 1910) / Іван Франко // Франко І. Зібрання творів у 50-ти т. + додаткові томи. – К. : Наукова думка, 1983. – Т. 38. – С. 323–328.
32. Франко І. Попи і економічне положення українського народу в Галичині / Іван Франко // Франко І. Зібрання творів у 50-ти т. + додаткові томи. – К. : Наукова думка, 1984. – Т. 44. – Кн. I. – С. 155–162.
33. Франко І. Студії над українськими народними піснями. [Додатки й поправки]. [Продовження]: Колядка про св. Софію в Києві / Іван Франко // Записки НТШ. – Львів: Друкарня Наукового Товариства імені Шевченка, 1912. – Т. CXI. – С. 39–50.
34. Франко І. Студії над українськими народними піснями. [Продовження] : XVII. Колядка про св. Софію в Києві / Іван Франко // Записки НТШ. – Львів : Друкарня Наукового Товариства імені Шевченка, 1907. – Т. LXXVIII. – С. 108–122.
35. Франко І. Східно-західні непорозуміння. (З приводу книжки Підеші «Восток и Запад») / Іван Франко // Франко І. Зібрання творів у 50-ти т. + додаткові томи. – К. : Наукова думка, 1982. – Т. 35. – С. 199–223.
36. ЦДІА України у Львові. – Ф. 309. – Оп. 1. – Спр. 2271. – (Лист М. Зубрицького з с. Мшанець В. Гнатюку у Львові про записування І. Франком в 1885 році колядок в селі Мшанець). – Арк. 22.
37. Franko I. Eine ethnologische Expedition in das Bojkenland, Zeitschrift fur osterreichische Volkskunde / I. Franko. – Lemberg, 1905. – Heft I-II. – 36 s, 3 tbl.

Статтю подано до редакції 31.10.2014 р.